

LIETUVOS MUZIKOS AKADEMIJOS

menotyros krypties
teatrologijos studijų programų
išorinio išsamiojo

VERTINIMO IŠVADOS

Lithuanian Academy of Music and Theatre

study field of history and theory of arts
external assessment of
drama theory and history study programmes

Final Report

Grupės vadovas: Almantas Samalavičius
Team leader:

Nariai: Rūta Goštautienė
Team members: Elona Bajorinienė
dr. Giedrė Jankevičiūtė
dr. Nerijus Milerius

Vilnius
2002

*Vertintos (-ų) menotyros studijų krypties
programos (-ų) duomenys*

Studijų programos pavadinimas	<i>teatrologija</i>	<i>teatrologija</i>
Valstybinis kodas	61203H106	62103H108
Studijų rūšis ¹	UP	M
Studijų forma ² ir trukmė (metais)	D (4)	D (2)
Programos apimtis kreditais	160	80
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	menotyros bakalauras	menotyros magistras
Programos įregistravimo data ir įsakymo Nr.	2001-08-02, Nr. 1187	2001-08-02, Nr. 1187

¹ NU – neuniversitetinės; UP – universitetinės pagrindinės; M – magistrantūros; SP – specialiosios profesinės; V – vientisosios;

² D – dieninės; V – vakarinės; N – neakivaizdinės.

1. Ižanga

Lietuvos muzikos akademijos programų vertinimą atliko ekspertų grupė, kuriai vadovavo A.Samalavičius (grupėje – E.Bundzaitė, R.Goštautienė, dr.G.Jankevičiūtė, dr.Nerijus Milerius). Vertinimas buvo vykdomas trimis etapais – pirmajame ekspertų grupė išsamiai susipažino su pateiktu LMA Meno istorijos ir teorijos katderoje atlikta savianalize (autoriai doc. O.Pakėnienė, prof.I.Aleksaitė, doc.R.Marcinkevičiūtė, R.Balevičiūtė), antrajame – apsilankė LMA Meno istorijos ir teorijos katedroje, kur tiesiogiai įvertino studijų programų būklę ir susitiko su numatytomis respondentų grupėmis, trečiajame – apibendrino ekspertizės medžiagą, supažindino su ja LMA Meno istorijos ir teorijos katedrą bei parengė baigiamąsias vertinimo išvadas.

Programos vertinimas atliktas 2002 spalio-gruodžio mėnesiais.

2. Tikslai ir uždaviniai

Jau formuluojant abiejų programų tikslus nėra aiškus skirtumas tarp bakalauro ir magistrų – formuluotės panašios (siekiama rengti plataus profilio teatrologijos specialistus), tik magistro atveju pridedamas apibūdinimas “nauja kokybė” (studijuoti tą patį). Skirtumas kiek išryškėja komentuojant tikslų aprašymą – magistrai turi rinktis istorinę arba teorinę studijų specializacijos kryptį, tačiau vėliau analizuojant programas matyti, kad šis skirtumas (magistrų studijose) veikiau deklaruojamas nei vykdomas. Tačiau pats programos įsteigimas racionalus, kadangi šios srities specialistai priklausomybės laikotarpiu mūsų krašte rengiami nebuvo. Lietuvos muzikos akademijoje ji atsirado neatsitiktinai, nes ši aukštoji mokykla yra pagrindinė teatro meno specialistų rengėja. Todėl teatrologijos programos natūraliai išaugo tam parengtoje terpėje, kur jau buvo sukauptos jų parengimui reikalingos žinios ir personalas.

3. Programų analizė

3.1 Programa: teatrologija (universitetinės pagrindinės studijos)

3.1.1 Programos sandara, turinys ir studijų metodai

Pagrindiniai programos sandaros principai perimti iš Rusijos mokyklos, pagal tradicinį modelį būdingą Rytų ir Vidurio Europai, kuriuo siekiama parengti universalų pasirinktos meno krypties specialistą. Dėl šios priežasties tikslai, kurių siekiama programoje daugiopii. Remiamasi nuosekliomis specialybinių dalykų studijomis (Lietuvių teatro ir dramaturgijos istorija, visuotinė teatro ir dramaturgijos istorija), kurios papildomos išsamiu praktiniu pažinimu. Šioje akademijoje praktiniams dalykams skiriamas dėmesys yra net perdėtas, jų darosi pernelyg daug: muziejinė – archyvinė praktika, vaidybos praktika, redagavimo praktika, režisūrinė praktika (pusė iš 8 specialiojo lavinimo dalykų) + 3 disciplinos iš Bendrųjų pagrindų dalykų (stilistika, vaidybos pagrindai, teatro darbo organizavimas); dar porą dalykų (sceninis judesys, scenos kalba) galima prisidėti iš Bendrojo humanitarinio ir socialinio lavinimo dalykų bei Laisvai pasirenkamų dalykų bloko. Pasirinktą dalykų sąrašą tikrai būtų galima papildyti moderniai menų istorijai skirtais dalykais (pvz., šiuolaikinės literatūros, kino, muzikos istorijos ar specialiais tematiniais kursais), nes būtent tokio pobūdžio žinių stinga šiandieniniams menotyriminkams. Neaišku kodėl specialiajam lavinimui priskirta

vaidybos praktika atsieta nuo bendrųjų pagrindų dalykams priskirto vaidybos pagrindų dalyko. Bendrojo humanitarinio ir socialinio lavinimo dalykai parinkti gana tradiciškai. Nors savaime tai nėra didelė yda, vis dėlto šią programos dalį būtų galima atnaujinti. Pirmaisiais studijų metais studentams turėtų būti teikiama daugiau žinių apie teatrologijos specifiką, santykį su kitais meno lauko tyrinėjimais, teatrologinio darbo metodiką. Būtų prasmingiau, jei pagrindinėse studijose studentus su Lietuvos teatro istorija supažindintų keli specialistai, o tai padaryti įmanoma be specialių pastangų ir nesitelkiant pagalbos iš šalies. Šiuo metu, pagal dabartinę programą 7 semestrus (28 kreditai) dėsto vienas asmuo (prof. I. Aleksaitė). Vertėtų šį monolotišką kursą suskaidyti ir jo pagrindų parengti kelis skirtingus kursus. Keli dėstytojai galėtų skaityti ir tokius dalykus kaip estetinių teorijų istorija ir pan.

Kursas „Teatro darbo organizavimas“ orientuotas į atgyvenusią teatro struktūrą, tuo tarpu visai dėmesio neskiriama šiuolaikinėms vaidybos formoms, kuriose teatrologams tenka nemažas vaidmuo (projektų koncepcijų kūrimas, paraiškų rašymas ir projektų tam tikrų dalių įgyvendinimas). Atkreiptinas dėmesys, kad iškeliant praktinę studijų pusės reikšmę nukenčia bendrojo humanitarinio ir socialinio lavinimo dalykai – įdomiausi kursai patenka į pasirenkamųjų bloką. Trūksta adekvataus ryšio su universitetinėmis humanitarinių mokslų disciplinomis. Galbūt būtų įmanoma bendradarbiauti su kitais universitetais (pvz., VU). Būsimiems teatrologams praverstų kultūros antropologijos ir panašūs kursai. Tokio pobūdžio problemos kyla dėl to, kad menotyros specialistai rengiami atlikėjus ruošiančioje aukštojoje mokykloje, kur humanitarikai tenka ne pirmąją svarbą. Programoje nenumatyti specialūs kursai, kuriuos galėtų skaityti iš užsienio šalių ar kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų kviečiami žinovai.

Teigiamai galima vertinti programos sudarymo racionalumą studijų ir darbo su studentais formų įvairovės: paskaitos, pratybos, individualus darbas ir pan.). Ir vis dėlto loginiai ryšiai tarp trijų dalykų rūšių turėtų būti tobulinami.

3.1.2 Studijų realizavimas ir parama studentams

Programoje užtikrinta sistema vertinant studentų pažangą ir pasiekimus. Galima paminėti didelį individualaus studentų darbo krūvį, kuris yra gana tradiciškas panašiu būdu formuojamoms menotyros programoms. Kadangi studentų yra nedaug, jie sulaukia daug individualaus dėmesio, kas būtų iš principo neįmanoma didelį studentų skaičių turinčiuose masiniuose universitetuose. Studentų darbai yra pakankamai deramo lygio. Jų vertinimai objektyvūs ir nepriekaištingi. Realūs programos pasiekimus atspindi studentų aktyvumas kultūrinėje spaudoje, skelbiant kritinius rašinius ir recenzijas.

Akademinei paramai, konsultacijoms studentams užtikrinti. Akivaizdu, kad šioje programoje individualūs studentai susilaukia visiškai pakankamo dėmesio.

Pastebima, kad studentus stengiamasi įtraukti į tarptautinius mainus, o tai aptinkama ne visose aukštosiose mokyklose.

3.1.3 Studentų skaičiaus kaita

Studentų skaičiaus kaita labai nežymi. Iš esmės tai galima vertinti kaip stabilų, nustovėjusį reiškinį.

3.1.4 Dėstytojai

Specialybės dalykų dėstytojai – tikrai geri savo srities žinovai, aktyviai reiškiasi už Muzikos akademijos ribų, žino šios srities realijas, patys dalyvauja jas kurdami. Pz. Naujoji katedros vedėja R. Marcinkevičiūtė neseniai išleido pirmą Lietuvijoje ir labai

svarią monografiją apie režisierių E.Nekrošių, A.Liuga, teatro kritikos seminaro dėstytojas, – įvairių teatrinių projektų kūrėjas, kiti dėstytojai (A.Girdzijauskaitė, R.Vasinauskaitė) aktyviai reiškiasi kaip teatro kritikai. Pedagogų kartų įvairovė yra neabejotinas programos privalumas. Reikšminga ir tai, kad visi pagrindiniai programos dėstytojai yra aktyvūs tyrinėtojai: teatro istorikai ir kritikai, dalis jaunesnių pedagogų turi teatro vadybos patirties. Vis dėlto derėtų siūlyti daugiau galimybių jaunų dėstytojų/doktorantų profesiniam tobulėjimui.

3.1.5 Programos pranašumai ir trūkumai

Nors programa suformuota pagal tradicinį menotyros sričių modelį, ji yra kvalifikuotai ir profesionaliai parengta. Tam tikrus programos trūkumus ir netolygumus kompensuoja programos vadovų ir dalyvių aktyvus dalyvavimas teatro mokslo ir kritikos pasaulyje. Neabejotinas pranašumas yra tai, kad gerai susipažįstama su bazinėmis teatro disciplinomis, itin vertinga studentams praktika redakcijose. Šios katedros studentai aktyviai dalyvauja žiniasklaidos darbe (periodika, televizija). Be to, ryšys su gyvąja teatro tradicija, aktualiuoju teatro pasauliu yra ypač svarbus šiandieninėms menotyros studijoms.

3.2 Programa: teatrologija (magistrantūros studijų programa)

3.2.1 Programos sandara, turinys ir studijų metodai

Metodai tokie patys kaip ir bakalauro studijose. Toks pat perdėtas dėmesys praktiniams kursams, magistro studijose jis praktiškai kartojasi neduodamas nieko nauja arba orientuoti į pasenusius teatro funkcionalvimo modelius (pvz. Praktika teatrų literatūrinuose skyriuose – aktyviausiai dirbantys teatrai, kaip Oakaro Koršunovo ar Meno fortas, tokių specialių skyrių nėra neturi).

Abejonių kelia privalomas lenkų kalbos kursas – tai galėtų būti pasirenkamas dalykas magistrantūroje, ir tik jei studentas renkasi istorinę temą, susijusią su jam reikalingais šaltiniais lenkų kalba. Teatro kritikui ar teoretikui gerokai svarbesnis kitų kalbų žinojimas.

Programa nepakankamai subalansuota. Silpnas teorinių disciplinų blokas (Kursas “Teatrologinių tyrimų metodika” tik iš dalies susijęs su teorija, o kursas “Teatro istorijos dėstymo metodika” – tai paskaitos rengimas, t.y. praktinis kursas). Magistrantas turi rengti dar vieną paskaitą – “Pedagoginė praktika su studentais”. Tad praktiškai daugiau teorinių specialybės kursų nėra, nors, kaip matėme programos tiksluose, teatrinės studijos magistrantūroje deklaruojamos kaip viena iš pagrindinių kryptių. O ir bendrieji teoriniai kursai menkai susiję su pagrindiniais programos tikslais (sociologijos kursas, kažkodėl net du Rytų kultūros studijoms skirti kursai: Budizmo kultūros istorija ir Indijos kultūros bruožai). Patikslinus programos metmenis turėtų atsirasti vietos aktualesniems, su programos tikslais ir užduotimis susijusioms disciplinoms.

3.2.2 Studijų realizavimas ir parama studentams

Studijose numatyta specializacija pagal pasirenkamą istorinę arba teorinę studijų kryptį, nors akivaizdu, kad teorinių dalykų mažoka. Mokslinio darbo įgūdžius ugdyti padeda speciali disciplina “Mokslo darbas”. Programos dėstytojai skiria pakankamai laiko konsultacijoms, individualiam darbui su studentais. Kryptingai siekiama santykio tarp diplominių darbų (bakalaurinio ir magistrinio) tęstinumo. Teigiamu reiškiniu laikytume individualaus studentų darbo skatinimą bei sąlygų jam sudarymą.

Neatsitiktinai daugelis magistrantūroje studijuojančių studentų aktyviai reiškiasi spaudoje, skelbia analitinius ir apžvalginius straipsnius, spektaklių recenzijas, kai kurie dalyvauja organizacinėje teatro struktūrų veikloje.

Baigiamiesiems darbams nustatyti reikalavimai, puiki praktika oponentais kviestiti žinomus teatro specialistus ir mokslininkus- humanitarus. Baigiamieji darbai yra deramo akademinio lygio.

3.2.3 Studentų skaičiaus kaita

Labai nežymi, nekelianti didesnių rūpesčių. O kadangi iki šiol išleista tik viena laida, nuo tolesnių komentarų derėtų susilaikyti.

3.2.4 Dėstytojai

Akivaizdus trūkumas yra tai, kad dėstytojai tie patys, kaip ir bakalauro studijose. Tai kad abiejose programose visiškai nesikeičia pedagogų ratas – nėra labai labai geras ar juo labiau perspektyvus reiškinys; studentai kelerius metus įvairiose disciplinose susiduria su tuo pačiu diskursu, ta pačia dėstytojų ir analizės stilistika, tomis pačiomis pažiūromis. Dėstytojų kvalifikacijos patenkinamos, abejonių dėl profesionalumo neįkyla. Patenkinami formalūs reikalavimai, kad magistrantūros studijoje 10 procentų dalykų dėstyty profesoriai (programoje dėsto prof.I.Aleksaitė).

3.2.5 Programos pranašumai ir trūkumai

Pranašumai – vykdant magistrantūros programą sugebama parengti aukšto lygio specialistus, kurie sudaro svariausią pastaraisiais metais teatrologijos srityje dirbančių žmonių grupę; nauji katedros parengti antrosios studijų pakopos absolventai papildė įvairiausias institucijas (Kultūros ministerija, teatrai, televizija,)

Vienas iš esmingiausių trūkumų, kurį būtina šalinti – teorinių disciplinų stygius, kuris kliudo parengti šiuolaikinius reikalavimus atitinkantį teatro tyrinėtoją. Šiuolaikiniam teatrologui, kuriam programoje suteikiama pakankamai teatro istorijos ir praktikos žinių tai nemenka išsilavinimo ir pasirengimo moksliniam darbui spraga.

4. Materialiosios sąlygos

Iki šiol – blogos ir reikalaujančios neatidėliotinių sprendimų. Katedra neturi nė vieno kompiuterio. Bibliotekoje dominuoja senos sovietinio laikotarpio knygos, nėra literatūros kompiuterizuoto katalogo. Labai stinga literatūros įvairiomis užsienio kalbomis, specializuotos periodikos, spektaklių įrašų. Pilnavertės studijos neįmanomos be šiuolaikiškos vaizdo aparatūros, kurios kol kas nesama.

5. Išoriniai santykiai

Nėra adekvačių ryšių su kitomis Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, rengiančiomis panašios specializacijos studentus. Nors katedros dėstytojai skaito kursus kitų aukštųjų mokyklų programose, instituciniai ryšiai su universitetais ir jų dėstytojais silpni. Glaudesni ryšiai tik su Kultūros, filosofijos ir meno institutu, kur dirba keletas katedros dėstytojų. Tačiau reikia pastebėti, kad dėstytojų ryšiai su įvairiomis užsienio šalimis gana platūs. Lankomasi tarptautiniuose teatro festivaliuose, forumuose, bendradarbiaujama su įvairių šalių teatro meno periodiniais leidiniais. Dalykas tik tas, kad tai veikiau asmeninio pobūdžio kontaktai, o ne krytinga veikla akademijos vardu. Vis dėlto tai vienintele aukštoji mokykla, kuri porą kartų yra išvežusi teatrologijos studentus į kitas šalis. Derėtų siekti, kad būtų aktyviau dalyvaujama tarptautinėse akademinėse mainų programose.

6. Grįžtamasis ryšys

Didelis programos privalumas – sėkminga studentų adaptacija profesiniame pasaulyje. Galima būtų siūlyti aktyviau palaikyti ryšius su teatro festivalių ir panašių renginių organizatoriais, juoba, kad jų tarpe esama arba bus programos absolventų.

7. Vidinis studijų kokybės užtikrinimas

Studijų programų kokybe rūpinasi katedros pedagogai ir LMA administracija. Surengta keletas svarstymų, kuriuose, atsižvelgus į kritines pastabas programa gerokai patobulinta. Šalia kitų pasiekimų pavyko sumažinti dėstomų dalykų krūvį ir suteikti studentams daugiau galimybių savarankiškomis studijoms. Teigiamus okyčius liudija ir katedros studentėms suteiktos vardinės stipendijos.

8. Apibendrinamasis studijų krypties programų įvertinimas

8.1 Rekomendacijos aukštajai mokyklai

- aktyviau ir atsakingiau modeliuoti bendrųjų dalykų bloką, pakoreguoti šiuo metu dėstomų kursų pasiūlą, atsižvelgiant į studijuojančių ir studijų specifikos interesus
- reikalauti įvairesnių disciplinų ir dėstytojų; teatro istorijos kursų dėstymui pasitelkti bent keletą specialistų
- koreguoti praktinių disciplinų bloką; esmingai stiprinti teorinių disciplinų pasirinkimą
- pertvarkyti pasenusią, neefektyvią materialinę bazę

8.1. Siūlymas dėl akreditacijos

Lietuvos muzikos akademijos:

- a) Universitetinių pagrindinių studijų programą *Teatrologija* (valstybinis kodas **61203H106**) siūlome **akredituoti**;
- b) Magistrantūros studijų programą *Teatrologija* (valstybinis kodas **62103H108**) siūlome **akredituoti**.

Grupės vadovas
Nariai:

Almantas Samalavičius

Rūta Goštautienė
Elona Bajorinienė
dr. Giedrė Jankevičiūtė
dr. Nerijus Milerius

Vilnius